

over het pseudo intellectuele vakjargon waarvan het zich bediende – met name een sturen van bovenaf door weinigen, die voor politieke invloed te zeer open kunnen liggen, wijs ik af. Wanneer van overheidswege prioriteiten zijn vastgesteld – men mag hopen dat de eenheid van alle onderwijs voorop staat en de veelheid der verschillende delen tegelijk erkenning vindt – moet verder de uitwerking aan de wetenschappelijke instellingen worden overgelaten. Zij wekken jammer genoeg de indruk eerst tot overeenstemming te geraken als de te behandelen punten de actualiteit hebben verloren. Sedert jaar en dag is de herstructurering aan de orde maar unanimiteit valt ver te zoeken. Men heeft de procedurele weg, die vaak – ook voor het Departement – een martelgang is. Daar zijn onze commissies en nu haal ik Churchill aan: „those broad happy uplands where everybody is settled for the greatest good of the greatest number by the common sense of most after the consultation of all”. Is het te scherp gezegd, dat universiteiten en hogescholen soms de ergste vijanden van zichzelf zijn? Al is de universitas neerlandica onwaarschijnlijk – trouwens ook vanwege een vrije ontplooiing van het geestesleven onwenselijk – het ware geen weelde wanneer men vanuit een gemeenschappelijke overtuiging aangaande de eigen plaats en taak van universiteiten en hogescholen, in organisatorische kwesties positie koos. De specifieke wetenschappelijke arbeid gelegen in onderwijs en onderzoek, kan dan volgen, waarbij hier meer, ginds minder de scheiding der geesten zich voltrekt.

De universiteiten en hogescholen dienen voor nu en straks te weten waar zij staan en wat zij willen. Niet gemakkelijk is een haar dragende gedachte aanwijsbaar. De theologie verloor de ereplaats in een ver terugliggend tijdvak. Naar een samenbindende wijsgerige conceptie wordt tevergeefs gezocht. Aan de verplichting om op eigen wijze bij te dragen het leven op aarde te bestendigen en te verbeteren twijfelt men meestal niet. Het uitsluitend vertrouwen in het menselijk denken – quod sana mens postulat et ratio docet – is wel geweken. Begrip is er voor de interstellaire plaats van ons gemeenschappelijk ruimteschip, de aarde, voor de afgrond, waarboven onze kennis – zoals Heysenbergt dit uitdrukt – zich bevindt. Tegelijk heerst er groot meningsverschil over de subjectiviteit van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, drijven sommigen met Bloch het partijdig denken heel ver – „das Denken muss parteiisch sein und ist es immer gewesen” – is voor deze en gene de waarheid een kleur en brengen velen het niet verder dan een handhaven van de universitaire vrijheid om kennis over te dragen en uit te breiden.

De Vrije Universiteit moet zich te dezen waar maken. Zij is een der kleinere academies in Nederland en behaalde weinig algemeen erkende opzienbarende